

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת בלק, י' תמוז התשע"ו

The Blindspot

בפרשת השבוע שלנו, פרשת בלק, אנו פוגשים בפעם היחידה בתורה, נקודת מבט חיצונית של מנהיגים שמסתכלים "מבחוץ" על עם ישראל. עד לפרשת בלק אנו פוגשים את עם ישראל מבעד לעיניו של משה, ואילו כאן אנו משקיפים עליו דרך עיניהם של בלק ובלעם.

על הפסוק האחרון בתורה הקובע: "ולא קם נביא עוד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ ה' פְּנִים אֶל פְּנִים" (דברים לד, י), אומרים חכמנו במדרש דבר מפתיע: "אבל באומות העולם קם, ומנו? בלעם. וגם שלשה דברים היה בלעם גדול ממשה" (מדרש אגדה במדבר פרק כד).

את גדולת נבואתו של בלעם ניתן לראות במילותיו, בהם הוא מתאר את הגדולה של עם ישראל בדרכים וצורות שגם משה רבנו לא הביע ואולי גם לא הכיר. בעוד משה רבינו, בפרשה הקודמת, מתרעם על העם ורואה את חולשתם ואומר להם: "שְׁמַעוּ נָא הַמְּרִים" (במדבר כ, י), בלעם בפרשה שלנו גומר על ישראל את ההלל באמרו: "מה טבו אֶהְיֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל" (שם כד, ה).

אם כן, מה אפשר לבלעם הרשע לראות דברים שמשה לא יכול היה לראות, ומה ניתן ללמוד מכך על מנהיגות?

דומה כי ניתן להמשיל את ההבדל בין משה ובלעם להבדל בין שני אנשים הרואים ילד מתקרב לקצה צוק שמתחתיו אגם. אחד מהאנשים הללו הוא אביו של הילד והאחר פסיכופט. אביו של הילד ממחר לרוץ ולהציל את הילד מנפילה, - גם אם המחיר יהיה שהילד יפצע מאחיזתו. לעומת זאת, הפסיכופט רואה את הילד מתקרב לסכנה וכל מה שהוא אומר לעצמו, במן שלוות נפש מהולה בסקרנות, זה: "מעניין מה יקרה אם הוא ייפול, האם הוא יצליח לשחות לבד?".

באופן פרדוקסאלי, לעיתים דווקא האדם השני, זו שאין לו קשר רגשי לילד, עשוי לראות את פוטנציאל הכוחות הטמון בילד, בצורה שבה האב לא יכול לראות בגלל קרבתו.

וילפרד ביון, מגדולי הפסיכואנליטיקאים, טען כי בכדי לעזור לאדם לעיתים צריך להגיע אליו "ללא תשוקה ולא זיכרון". קשר רגשי עשוי לא פעם לתעתע או לגרום לדברים להיראות בצורה שונה מן האמת, ובכך להסתיר חולשות ופגמים, או לחילופין להעלים כוחות ולצמצם את הפוטנציאל החיובי.

נדמה כי זו הייתה תרומתו של בלעם הרשע למנהיגותו של משה. דווקא הריחוק הרעיוני והרגשי מעם ישראל אפשר לו לראות דברים שמשה רבנו לא יכול היה. משה היה מנהיג אבהי. הוא היה מלא תשוקה לעם, וממילא גם מלא בציפיות ואכזבות כל אימת שפגש את חולשותיהם. למנהיגות שכזו ערך רב, אך היא עשויה לפספס חולשות, כמו גם יכולות. בלעם הסתכל על העם "ללא זיכרון וללא תשוקה" ומשם הוא רואה בפרספקטיבה רחבה יותר.

המסקנה העולה מן הדברים היא שבדרך כלל מנהיג אינו יכול להיות גם אבהי וגם מרוחק. משום כך חשוב שמנהיג אבהי יצרף אליו אדם נוסף המסוגל לראות את הדברים מנקודת מבט מרוחקת ובלתי-תלויה שבכוחה להעשיר את הראייה הכוללת.

יתכן שזה מה שמשה רבנו קיווה להשיג מחותנו, חובב המדייני, כשאמר לו: "נְסַעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֶתוֹ אֲתָנוּ לָכֶם לְכָה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ..." (שם י, כט). לאחר שחובב סירב למלא תפקיד זה וחזר לביתו, הייתה צריכה התורה את נבואתו של בלעם בכדי להשלים את "נקודת המבט העיוורת" במנהיגותו של משה, שמרוב גודלו, לא יכול היה לראות את התמונה כולה.

כותב המאמר: אורי פיש, מיזם "צהר לחקיקה".
רב קהילת "נחלת יהודה" במעלה אדומים. פסיכולוג חינוכי.

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של יושרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

